

AUKSOLOGIA

A PROMOCJA ZDROWIA

TOM 5

The Learned Society of Kielce
ALMAMER University of Economics in Warsaw

AUXOLOGY

AND HEALTH PROMOTION

VOL. 5

edited by
Andrzej Jopkiewicz

Kielce–Warsaw 2010

Kieleckie Towarzystwo Naukowe
ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Warszawie

AUKSOLOGIA

A PROMOCJA ZDROWIA

TOM 5

pod redakcją
Andrzeja Jopkiewicza

Kielce–Warszawa 2010

Recenzenci

prof. dr hab. Maria Kaczmarek
prof. dr hab. Edward Mleczko

Opracowanie redakcyjne
Małgorzata Marchlewicz

Korekta
Ewa Sikorska

Tłumaczenie na język angielski
Andrzej Diniejko

Formatowanie komputerowe
Marzena Buksińska

© Copyright by Kieleckie Towarzystwo Naukowe
& ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Warszawie
Kielce–Warszawa 2010

ISBN 978-83-60777-32-9

Kieleckie Towarzystwo Naukowe
25-009 Kielce, ul. Zamkowa 5, tel. 41 344 54 53

Wydano przy pomocy finansowej
Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach

Spis treści

Wprowadzenie	9
Foreword	11

Problemy metodologiczne badań auksologicznych i zmienność czasowa w rozwoju fizycznym

L. CYMEK, J. ROŻNOWSKI, F. ROŻNOWSKI – Badania trendu sekularnego w rozwoju fizycznym dzieci i młodzieży z Pomorza – dzieci wiejskie z Jezierzyc	15
B. GWORYS, A. MALINOWSKI, W. BOŻIŁOW, H. KORDECKI – Dymorfizm płciowy w proporcjach ciała u dzieci i młodzieży – próba nowego ujęcia	27
H. KORDECKI, B. GWORYS – A heuristic method of the comparison of multi-parameter features by the example of motor tests	37
A. MALINOWSKI – Refleksje na temat stanu biologicznego i ontogenezy Polaków w perspektywie historycznej i środowiskowej	45
A. MALINOWSKI – Inter-variety differences of cephalometric features	57
P. SEDLAK, P. BLÁHA, M. BRABEC, J. VIGNEROVÁ, S. JANOUŠEK – The dynamics of the growth of somatic features in the light of semi-continuous research ...	69
B. ZAWORSKI, L. CYMEK – Zmiany czasowe wybranych cech i wskaźników somatycznych studentek biologii Akademii Pomorskiej w Słupsku	89

Mechanizmy i mierniki rozwoju oraz odchylenia w stanie zdrowia i rozwoju dzieci i młodzieży

E. CIEŚLA, M. MARKOWSKA – Poziom rozwoju sprawności motorycznej dzieci 6-letnich w Polsce w zależności od ich aktywności ruchowej i miejsca zamieszkania	101
J. JAWORSKI, D. TCHÓRZEWSKI, P. BUJAS – Czynniki urbanizacyjny jako element różnicujący poziom wybranych koordynacyjnych zdolności motorycznych na przykładzie wyników testów komputerowych studentów AWF w Krakowie	113
A. JOPKIEWICZ, J. MERSKI – Wydolność fizyczna młodzieży studenckiej	123
M. KOPECKÝ, J. MAJEROVÁ, L. KREJČOVSKÝ, K. KIKALOVÁ, M. BEZDĚKOVÁ, J. TOMANOVÁ – The physical fitness of boys and girls aged 6–13 years in the Olomouc Region	135

M. KOSIŃSKA, A. SZWED – Stan okołourodzeniowy jako wyznacznik przebiegu późniejszych faz ontogenezy	147
A. KRAJEWSKA, E. NOWACKA-CHIARI, R. PAWLIŃSKA-CHMARA – Charakterystyka wybranych cech somatometrycznych dzieci i młodzieży z nieprawidłową masą ciała	159
P. KROLL, M. SKRZYPCZAK, A. JANKOWSKI, J. ZACHWIEJA, M. ZANIEW, M. MURIAS – Czy rodzaj terapii w leczeniu nieprawidłowej koordynacji wypieraczowo-zwieraczowej u dzieci ma wpływ na efekty leczenia?	169
M. LELONEK, A. JOPKIEWICZ – Aktywność fizyczna młodzieży gimnazjalnej	179
J. LEWANDOWSKA, A. PASTUSZAK, I. BIAŁUCHA – Zróżnicowanie wielkości otłuszczenia ciała i dystrybucji tkanki tłuszczowej u studentek AWF w Warszawie	191
J. MAJEROVÁ, M. KOPECKÝ, J. TOMANOVÁ – The manner of nourishment and lifestyle of boys and girls in the Olomouc Region	203
E. NOWOSAD-SERGEANT, D. FUS, W. CZARNY – Porównanie częstości występowania błędów i wad postawy ciała w obrębie tułowia u dzieci i młodzieży Rzeszowa w latach 2003 i 2008	211
A. PASTUSZAK, J. LEWANDOWSKA, B. WAJSZCZYK, J. CHARZEWSKA – Gęstość mineralna kości studentek I roku AWF w Warszawie i jej wybrane uwarunkowania	223
M. ZARĘBA – Stres i zachowania antyzdrowotne studentek UJK w Kielcach	231

Mierniki stanu biologicznego osób dorosłych i starszych

Z. CZAPLA, A. MRÓZ, M. SKRZYPCZAK – Przyczyny zgonów kobiet i mężczyzn w latach 2000–2005 na przykładzie powiatu gnieźnieńskiego w województwie wielkopolskim	241
B. DUDA – Poziom aktywności fizycznej a gęstość mineralna kości u kobiet w wieku średnim	251
A. JOPKIEWICZ, P. WRÓBLEWSKI – Aktywność fizyczna i zdrowie	259
M. KACZMAREK – Historie okresu rozrodczego kobiet z różnych grup społecznych ..	271
A. PRZYCHODNI, A. JOPKIEWICZ – Dymorfizm płciowy cech budowy ciała dorosłych kobiet i mężczyzn	281
E. SZCZEPANOWSKA, J. KOŚCIELNIK, J. MERSKI – Starzenie się a jakość życia w dobie rozwoju internetu	293
A. SZWED, M. SKRZYPCZAK, R. PAWLIŃSKA-CHMARA, E. ŁOMNA-BOGDANOV – Problem nadwagi i otyłości u kobiet z wyrównaną niedoczynnością tarczycy	305
J. TOMANOVÁ, M. KOPECKÝ, J. MAJEROVÁ – The state of health of adult population in the Olomouc Region	315

Contents

Introduction	9
Foreword	11

Methodological problems of auxological research and temporal variability in physical development

L. CYMEK, J. ROŻNOWSKI, F. ROŻNOWSKI – The investigation of the secular trend in the physical development of children and youth from Pomerania – rural children from Jezierzycze	15
B. GWORYS, A. MALINOWSKI, W. BOŻIŁOW, H. KORDECKI – A new approach to sexual dimorphism in children's and adolescents' body proportions	27
H. KORDECKI, B. GWORYS – A heuristic method of the comparison of multi-parameter features by the example of motor tests	37
A. MALINOWSKI – Reflections on the subject of the biological state and the ontogenesis of Poles in historical and environmental perspectives	45
A. MALINOWSKI – Inter-variety differences of cephalometric features	57
P. SEDLAK, P. BLÁHA, M. BRABEC, J. VIGNEROVÁ, S. JANOUŠEK – The dynamics of the growth of somatic features in the light of semi-continuous research ...	69
B. ZAWORSKI, L. CYMEK – Temporal changes of selected somatic features and indicators in female students at the Department of Biology, the University of Pomerania in Słupsk	89

Mechanisms and measures of development and deviation in the state of health and the development of children and adolescents

E. CIEŚLA, M. MARKOWSKA – The level of the development of motor fitness in 6-year old children in Poland depending on their motor activity and place of residence ...	101
J. JAWORSKI, D. TCHÓRZEWSKI, P. BUJAS – The urbanisation factor as the element that differentiates the level of selected coordinative motor skills by the example of results of computer tests solved by Cracow Physical Education University students	113
A. JOPKIEWICZ, J. MERSKI – Physical fitness of students	123
M. KOPECKÝ, J. MAJEROVÁ, L. KREJČOVSKÝ, K. KIKALOVÁ, M. BEZDĚKOVÁ, J. TOMANOVÁ – The physical fitness of boys and girls aged 6–13 years in the Olomouc Region	135

M. KOSIŃSKA, A. SZWED – The perinatal state as the determinant of the course of later phases of ontogenesis	147
A. KRAJEWSKA, E. NOWACKA-CHIARI, R. PAWLIŃSKA-CHMARA – The characterization of chosen somatic features of children and adolescents with irregular body mass	159
P. KROLL, M. SKRZYPCZAK, A. JANKOWSKI, J. ZACHWIEJA, M. ZANIEW, M. MURIAS – Does the kind of therapy in the treatment of irregular detrusor-sphincter coordination in children have influence on the effects of treatment?	169
M. LELONEK, A. JOPKIEWICZ – The physical activity of lower secondary school students	177
J. LEWANDOWSKA, A. PASTUSZAK, I. BIALUCHA – Determinants of the magnitude of body adiposity and the distribution of adipose tissue of Warsaw Physical Education University students	191
J. MAJEROVÁ, M. KOPECKÝ, J. TOMANOVÁ – The manner of nourishment and lifestyle of boys and girls in the Olomouc Region	203
E. NOWOSAD-SERGEANT, D. FUS, W. CZARNY – A comparison of the frequency of the occurrence of errors and defects of body posture within the trunk in children and adolescents in the years 2003 and 2008	211
A. PASTUSZAK, J. LEWANDOWSKA, B. WAJSZCZYK, J. CHARZEWSKA – The mineral bone density of Physical Education University female students and its selected determinants	223
M. ZARĘBA – Stress and anti-health behaviours of Jan Kochanowski University female students	231

Measures of the biological state of adults and elderly

Z. CZAPLA, A. MRÓZ, M. SKRZYPCZAK – Causes of deaths of women and men in the years 2000–2005 by the example of Gniezno Powiat in Wielkopolskie voivodship ..	241
B. DUDA – The influence of motor activity on the mineral bone density of women aged 50–59 years	251
A. JOPKIEWICZ, P. WRÓBLEWSKI – Physical activity and health	259
M. KACZMAREK – Reproductive histories of woman differing in social position	271
A. PRZYCHODNI, A. JOPKIEWICZ – Sexual dimorphism of body build features of adult females and males	281
E. SZCZEPANOWSKA, J. KOŚCIELNIK, J. MERSKI – Aging and the quality of life in the internet era	293
A. SZWED, M. SKRZYPCZAK, R. PAWLIŃSKA-CHMARA, E. ŁOMNA-BOGDANOV – The problem of overweight and obesity of women with balanced hypothyreosis	305
J. TOMANOVÁ, M. KOPECKÝ, J. MAJEROVÁ – The state of health of adult population in the Olomouc Region	315

Wprowadzenie

Niniejsza praca jest kolejnym tomem publikacji monograficznych będących efektem cyklicznych konferencji naukowych, organizowanych przez Zakład Auksologii Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach wspólnie z Oddziałem Świętokrzyskim Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. Tom składa się z trzech części. W pierwszej zamieszczone są prace dotyczące problemów metodologicznych badań auksologicznych oraz zmienności czasowej rozwoju fizycznego. Część druga zawiera artykuły opisujące mechanizmy i mierniki rozwoju oraz niektóre odchylenia w stanie zdrowia i rozwoju dzieci i młodzieży. Ta część publikacji jest największa objętościowo. Zamieszczono w niej prace, które pogłębiają wiedzę na temat trybu życia i czynników środowiskowych wpływających na przebieg rozwoju, umożliwiających pełną realizację potencjału zdrowotnego dzieci i młodzieży. W trzeciej części zawarto artykuły dotyczące różnych mierników stanu biologicznego osób dorosłych i starszych. Wskazują one na potrzebę śledzenia zmian zachodzących w całym okresie ontogenetycznym, zwłaszcza z powodu intensywnego procesu starzenia się współczesnych społeczeństw.

Wyniki badań auksologicznych mogą być wykorzystywane w pediatrii, medycynie wieku rozwojowego oraz w geriatricy. Wykorzystanie tej wiedzy w promocji zdrowia jest zgodne z naczelnym priorytetem WHO, zmierzającym do wspomagania zdrowia we wszystkich jego płaszczyznach i we wszystkich okresach ludzkiego życia, począwszy od okresu niemowlęcego i wczesnego dzieciństwa, poprzez okres dojrzewania i dorastania do późnej dorosłości i starości.

Pragnę podziękować moim najbliższym współpracownikom, którzy przez szereg lat aktywnie włączali się w organizowanie tych konferencji i czuwali nad sprawnym ich przebiegiem. Dziękuję autorom tekstów i licznym recenzentom, a zwłaszcza Profesor Marii Kaczmarek i Profesorowi Andrzejowi Malinowskiemu, którzy systematycznie uczestniczyli w tych spotkaniach, będąc jednocześnie wnikliwymi i rzetelnymi jej recenzentami.

Mam nadzieję, że zamieszczone w tym tomie wyniki badań i poglądy zainteresują nie tylko antropologów i auksologów, lecz także lekarzy i pielęgniarki oraz pedagogów i psychologów, a zwłaszcza nauczycieli wychowania fizycznego. Myślę, że będą inspiracją do podejmowania dalszych badań naukowych, mających na celu rozwój auksologii i poprawę stanu zdrowia współczesnych pokoleń.

Andrzej Jopkiewicz

Foreword

The present book is a subsequent volume of monographic publications being the effect of cyclic scholarly conferences organised by the Institute of Auxology, the Jan Kochanowski University in Kielce, together with the Świętokrzyski Branch of the Polish Anthropological Society. The volume consists of three parts. The first part contains studies concerning methodological problems of auxology and temporary variability of physical development. The second part contains articles that deal with mechanisms and measures of development, and some deviations in the state of health and development of children and young people. This part of the publication is most substantial in respect of volume. Studies presented in it deepen the knowledge on the subject of life regimen and environmental factors that influence development, making possible the full realisation of the health potential of children and young people. The third part contains articles concerning different measures of the biological state of adults and elderly. They point to the need of tracking changes occurring in the whole ontogenetical period, particularly due to an intensive ageing process of contemporary societies.

Results of auxological research can be used in paediatrics, medicine of developmental age and geriatrics. The utilisation of this knowledge in health promotion is in conformity with the chief priority of WHO, aiming to support health in all its planes and in all periods of human life, beginning with the infant period and early childhood through adolescence and adulthood to late old age.

I wish to thank my closest collaborators who have been actively engaged in the organisation of these conferences for a number of years and contributed to their effectiveness. I acknowledge the authors of papers and numerous reviewers, particularly Professor Maria Kaczmarek and Professor Andrzej Malinowski, who systematically participated in these events, being also their penetrating and reliable reviewers.

I hope that research results and opinions published in this volume will be of interest not only for anthropologists and auxologists, but also for doctors, nurses, educators and psychologists, and particularly teachers of physical education. I think that the development of auxology and the improvement of the state of health of contemporary generations are good inspirations to undertake further research.

Andrzej Jopkiewicz